

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

לקבלת גליון שבועי במייל: y.b.daskal@gmail.com

כל הזכויות שמורות ©

ביאור בינת החכמה על "משך חכמה"

מאת: יצחק בירך דסקל, טל: 052-7611435

בס"ד פרשת ויקרא תש"פ

עולת בקר, פיסקא כא - כד

(א, ז) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח. הנה¹ לא הזכיר אהרן הכהן רק כאן, וטעמו, משום דבאמת איך שייך נתינת אש בעולת

(א, ז) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח וְעֲרֹכּוּ עֲצִים עַל הָאֵשׁ:

מדוע כתוב אהרן הכהן, ובשום מקום בעבודה לא מוזכר אהרן "הכהן"

כהנים להקריב טלה, "דערכו" משמע שנים, "בני אהרן" שנים, "הכהנים" שנים. והקשו בש"ס, והא האי פרשה בבן בקר איירי ולא בטלה, ותירצו דכיון דכתיב לעיל מיניה "וְנָתְנוּ בְנֵי אֶהֱרֹן הַפֶּהֶן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעֲרֹכּוּ עֲצִים עַל הָאֵשׁ", ואמרו "איזהו דבר שנאמר בו עצים אש ומזבח, הוי אומר - זה טלה", ופירש רש"י וז"ל "וניחא ליה - הדר משני ליה הכי: על העצים אשר על האש קרא יתירא הוא, דהכתיב: ונתנו אש, וערכו עצים, וערכו נתחים, למה לי תו על העצים אשר על האש וגו' - למידרש ביה דהני ששה כהנים הוצרכו לדבר שנאמר בו אש ועצים ומזבח, ואיזהו דבר שהזקקתי לכם למערכה לסדר עצים ואש למזבח בשבילך" עכ"ל. הנה מבואר דהאי קרא איירי בתמיד של שחר וכפי שנתבאר.

ב. והנה המצוה לתת אש על המזבח, היא בכהנים, ולא נתכנהו הכהנים אלא לאחר שאהרן הכהן נתכהן, ואהרן נתכהן לאחר שהקריב קרבנותיו בפרשת שמיני, וקרבנות אלו הקריב אהרן לאחר שהקריב קרבן התמיד, דהיינו לאחר שזרק הדם של הקרבנות, שהיא ההקרבה והיא הכפרה המעכבת. לפי זה, ביום שמיני למילואים לא נתנו אש על המזבח לפני הקרבת התמיד כמו בכל יום, אלא לאחר הקרבת התמיד וקרבנות אהרן והעדה, אז נתנו אש על המזבח.

ועל פי זה מתיישב היטב פשט הכתוב, מדוע כתוב רק כאן "אהרן הכהן", דבא לומר, שזה שכבר נתנו אש על המזבח בשביל מצות נתינת אש לתמיד, לא היה ביום השמיני כבכל יום לפני עולת התמיד, אלא נתנו רק לאחר שנעשה אהרן "כהן", אז בניו קיימו מצות נתינת אש, וכך פירוש הכתוב "וְנָתְנוּ", פירוש וכבר נתנו אש לפני כן, והיינו לאחר שנעשה "בְנֵי אֶהֱרֹן הַפֶּהֶן", שכבר הקריב תמיד של שחר ועולתו ועולת העם, לאחר קרבנות אלו נתנו "אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ", ומדוקדק היטב מדוע כתוב אהרן הכהן.

ועל פי זה יתיישב עוד דקדוק בפרשת שמיני, דהנה כתיב שם (ויקרא ט, יז)

¹ [כא - כב] תוכן דבריו, על הפסוק בעולת נדבה (ויקרא א, ז) "וְנָתְנוּ בְנֵי אֶהֱרֹן הַפֶּהֶן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעֲרֹכּוּ עֲצִים עַל הָאֵשׁ", יש לדקדק, מדוע כתוב "הכהן" על אהרן, ולא הזכיר במקום אחר בעניני העבודה "אהרן הכהן", אלא בני אהרן הכהנים.

ומבאר המשך חכמה, בהקדים כמה הקדמות, [ועל פי זה מיישב עוד הרבה דקדוקים נפלאים, כמבואר להלן]

א. דהנה יש להקשות, דהרי מצוה לתת אש על המזבח בכל בוקר אש תמיד, כדכתיב (ויקרא ו, ו) "אֵשׁ תָּמִיד תִּקְדַּח עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכָּפֶה", וכן מבואר ברמב"ם (תמידין ומוספין ב, א), אם כן מדוע ציותה תורה להביא אש לעולת נדבה, והא כבר הביאו אש תמיד לתמיד של שחר, ואסור לכבותה כדכתיב "לא תכבה", והוא מבואר ברמב"ם (שם, הלכה ו), אם כן יש כבר אש על המזבח. ואין לומר דאיירי באופן שהיו במסעות, דאז לא היה מזבח ולא היו קרבנות, וחנו באמצע היום והקימו את המשכן והקריבו עולת נדבה, דאז צריך להביא אש לעולת נדבה, דהא כתבו התוס' במנחות (צה, א) "דבשום פעם לא היו נוטעין, אלא או בתחלת היום, או בתחלת הלילה", והוא הדין דלא היו חונים, [ואף על פי שנסתפקו התוס' בזה שם, נראה למשך חכמה דהוא הכרחי לומר כן כדלהלן], וכן משמע בפרשת בהעלותך דכתיב (במדבר ט, כא) "וַיֵּשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה הָעֵצָה מְעֹרֵב עַד בֹּקֶר, וַנְּעַלָּה הָעֵצָה בַּבֹּקֶר וַנְּסַע, או יומם וְלַיְלָה וַנְּעַלָּה הָעֵצָה וַנְּסַע", הנה מפורש שנסעו או בתחלת היום או בתחלת הלילה.

אם כן על כורחך פירוש הכתוב "וְנָתְנוּ בְנֵי אֶהֱרֹן הַפֶּהֶן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ", אינו לשון עתיד, שיתנו אש, אלא הוא בלשון עבר, דכבר נתנו אש על המזבח לתמיד של שחר, וכן מפורש ביומא (כז, א), דעל הכתוב כאן (ויקרא א, ח) בעולת בן בקר "וְעֲרֹכּוּ בְנֵי אֶהֱרֹן הַפֶּהֶן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ אֵת הָרֹאשׁ וְאֵת הַפָּדֶר עַל הָעֲצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ", למדו חז"ל דמכאן שצריך ששה

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

המזבח מלבד עולת הבוקר, ואחר זה כתוב (שמיני ט, כד) ותצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את העולה ואת החלבים, והיינו כל העולה, התמידים ועולת אהרן והעדה, ומה שכתוב (שמיני ט, יז) ויקטר, פירוש, שהעלן על המזבח להשרף אחר כך, ונשרף על ידי אש שלמעלה כפירוש רשב"ם שם, ולכן אמר שכבר נתנו אש להתמיד, היינו, כשכבר בהן אהרן, וזה, שהקריב תמיד של שחר וקרבתו שלו ושל העם, אז, אחרי זה יתנו אש ועצים לתמיד. ולכן דריש הגמרא (יומא כו, ב) ובתורת כהנים (פרשה ד פרק ה פסקא יא) וערכו עצים על תמיד של בין הערבים, שקודם תמיד של שחר

ועל פי זה יתבאר עוד דבר, דהנה ביומא (לג, א) אביי מסדר סדר המערכה, ומתחיל מבוקר ועד לילה. וכן ראוי גם לסדר, דהא אמרו במנחות (מט, א) שאין מחנכים את המזבח אלא בתמיד של שחר. ולפי זה יש לתמוה, מדוע בקרא מתחיל לסדר מהלילה, דכתיב (ויקרא ו, ב) "צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה הוא העולה על מוקדה על המזבח כל העולה עד הבוקר ואת המזבח תוקד בו", וכתיב לאחר מכן (ויקרא ו, ה) "וקראש על המזבח תוקד בו לא תקריב עליו ובער עליה הפהן עצים בפקר ופרך עליה העולה ויקטיר עליה חלבי השלמים" ע"כ, הנה הכתוב לא מסדר מהבוקר אלא מהלילה. אבל לאור המבואר אתי שפיר, דכיון דביום השמיני לא היה סדר המערכה כך, דלא התחילו לסדר אלא לאחר שאהרן הכהן נתכהן, ולא הביאו גזרי עצים ואש רק לאחר שהקריב אהרן את הקרבנות, לפיכך הכתוב לא מסדר את סדר המערכה מהבוקר אלא מהלילה, אבל אביי מסדר לפי הסדר של אחר שכבר נתכהן אהרן הכהן.

ועל פי זה יתיישב עוד דבר, דהנה בתרומת הדשן כתוב (ויקרא ו, ג) "וקריב את הדשן אשר תאכל האש את העולה על המזבח". ויש לדקדק, מדוע כתוב רק שתאכל האש את העולה, ולא כתוב את העצים והעולה. אבל לאור המבואר אתי שפיר, דבשמיני של מילואים לא אכלה האש רק את העולה, ואף על פי כן היה חייב בתרומת הדשן, לכן לא כתוב את העצים, דהוה משמע דלא היה חייב בתרומת הדשן רק אם אכלה גם עצים. וכן במנחות (כו, ב) דקדקו מכאן, שחייב בתרומת הדשן אפילו לא אכלה האש עצים, דגרסינן התם "בעי חזקיה: אברין שסידרן וסידר עליהן את המערכה, מהו, על העצים אמר רחמנא דוקא על העצים, או דלמא כיון דכתיב קרא אחרינא אשר תאכל האש את העולה על המזבח, אי בעי הכי עביד, אי בעי הכי עביד, תיקו".

נדבה, ואי משום דחונים היו במסעות, ואולי היה באמצע היום, הלא כבר פירשו בתוספות מנחות צה, א ד"ה שמע מינא שלא היו נוסעים, והוא הדין חונים, רק בתחילת היום או תחילת הלילה, וכן משמע בפרשת בהעלותך (ט, כא) ויש כו' מערב עד בוקר וכו'. ועל כרחין, דפירושו, דכבר נתנו אש על המזבח לתמיד של שחר. וכן מפרש הגמרא ביומא (כו, א), איזהו דבר שטעון אש כו' זה טלה. ולכן קא משמע לן קרא, דביום שמיני למלואים החל אהרן לכהן, ואחרי זה נקרא אהרן הכהן, ולכן קודם שבהן אהרן, לא היו צריכים ליתן אש על המזבח. וכן כתוב בשמיני (ט, יז), ויקטר על

"ויקרב את המנחה וימלא כפו ממנה ויקטר על המזבח מלבד עלת הבקר", מבואר שהקטיר את עולת הבוקר, ומשמע לכאורה דהיינו על אש שעל המזבח, ולהלן כתוב (ויקרא ט, כד) "ותצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את העולה ואת החלבים ויקרא כל העם ויזנו ויפילו על פניהם", וקשה, מדוע יצאה אש מלפני ה', והרי כבר הקטיר לפני כן. ולאור המבואר מתיישב היטב, דבאמת לא היה אש על המזבח, שהרי מצות אש היתה רק לאחר שנתכהן אהרן, ולא נתכהן לפני הקרבת הקרבנות, אלא העלה את הקרבן למזבח ללא אש, ונשרף על ידי אש של מעלה, כמו שפירש רשב"ם שם (ויקרא ט, יג) "ויקטר על המזבח - שם אותם על המזבח ובכא אש [של] מעלה נקטר" עכ"ל, הנה מבואר שלא היה אש על המזבח, והטעם על כוונתך מהטעם הנזכר. ולשון הקטרה הוא גם ללא אש, אלא שהעלה על המזבח.

ועל פי זה יתיישב עוד דקדוק נפלא, דהנה תניא ביומא (כו, ב) ובתורת כהנים (פרשה ד פרק ה פסקא יא) "אמר רבי שמעון מנין לרבות שני גזרי עצים למערכה על תמיד של בין הערבים, תלמוד לומר (א, ז) וערכו עצים על האש", דדרשו האי קרא על תמיד של בין הערבים, והוא פלא גדול, דהרי האי קרא איירי בעולת נדבה שקרבה לפני תמיד של בין הערבים, ומה ענין גזרי עצים לתמיד של בין הערבים לכאן, ואף על פי שלמדו זאת מחמת שגזרי עצים של שחר כבר נאמר דכתיב (ו, ה) וביער עליה עצים בבוקר בבוקר, מכל מקום, האי קרא איירי בקרבן הקרבן לפני תמיד של בין הערבים. ולאור המבואר אתי שפיר, דבאמת לא נתנו אש לתמיד של שחר מהטעם הנזכר, אבל לאחר הקרבת קרבנות אהרן הביאו אש על המזבח לקיים מצות אש תמיד, וזה נתנו לפני תמיד של בין הערבים, וכמו שמפורש בהאי קרא שלעולת נדבה הביאו אש, הוא האש שהביאו ביום השמיני לאחר תמיד של שחר עבור תמיד של בין הערבים.

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

ומשום הכי כתוב והרים הדשן כו' העולה על המזבח (צו ו, ג), משום דעולת בוקר ראשון לא נתנו לה עצים, רק היתה נערכת על המזבח לבד. ועיין מנחות דף כו, ב².

[כג]

(א, ח) וְעָרְכוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנִּתְחִים אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַפָּדִי
עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ:

מדוע צריך פסוק להכשיר כהן קרח

(א, ח) וערכו בני אהרן הכהנים. לרבות³ הקרחנים, דברי רבי

כיון דכהן גדול אסור לגלח כל שערו בתער, כדכתיב ביחזקאל (מד, כ) "וְרֹאשׁוֹ לֹא יִגְלַחוּ וּפְרָעוֹ לֹא יִשְׁלַחוּ כְּסוּם יִכְסְמוּ אֶת רֹאשֵׁיהֶם", וכתב הרמב"ם (כלי המקדש ה, ו) בדין כהן גדול, וז"ל "ואינו מספר בתער, אלא בזוג, ראש שערה זו בעיקר זו, עד שיראה כאילו הוא צמח כאחת, שנאמר (שם) ראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו, כסום יכסמו את ראשיהן" עכ"ל, הנה מבואר דאפילו גילח בתער פסול להיות כהן גדול, וכל שכן קרח ממש, [אלא שיש לדקדק בזה, דלא מבואר שפסול להיות כהן גדול, אלא שעובר איסור גילוח, וצ"ע], ולא מכשיר רבי יהודה אלא בכהן הדיוט.

והנה בפסוק שלפני כן כתוב (ויקרא א, ז) "וַיִּנְתְּנוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַפָּדִי אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֵצִים עַל הָאֵשׁ", ולא מוזכר באף מקום על אהרן "הכהן" [עיין פסקא כא – כב], לפיכך הוה אמינא, דכונת הכתוב לומר, שאין הכהנים כשרים להיות כהנים הדיוטים, אלא אם כן ראויים להיות כהנים גדולים, אבל כהן שאינו ראוי להיות כהן גדול, כגון קרח, פסול אף להיות כהן הדיוט, לפיכך קא משמע לן קרא "הכהנים" דאף כהן קרח כשר.

ועל פי זה יש לבאר הא דכתיב בכהן גדול (ויקרא כא, יב) "וּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא יִחַלֵּל אֶת מִקְדָּשׁ אֱלֹהֵיוּ כִּי גֵזֵר שָׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהֵיוּ עָלָיו אֲנִי ה'", דיש לדקדק, מדוע כתבה תורה על כהן גדול שיש עליו נזר שמן, דגם כהן גדול שאינו נמשח בשמן המשחה דינו ככהן גדול לכל המפורש בפרשת אמור, ומדוע תלה הכתוב בנזר שמן. ולאור המבואר שכהן גדול אסור בתגלחת, יש לפרש, דזה כונת הכתוב, שיש עליו שער קודש שאסור בתגלחת כנזיר, והיינו נזר, הוא השער עליו, קודש, שאסור בתגלחת.

של שמיני לא נתנו אש ועצים, רק כשכבר פהן אהרן. וזה עומק הפשט בסייעתא דשמיא. ודו"ק.

[כב - המשך]

ובמה שביארתי יבואר עומק הפשט הכתוב בפרשת צו (ו, ב), זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה כל הלילה עד הבוקר, (ו, ה) ובער עליה הכהן עצים בבוקר, שלא התחיל לסדר סדר העבודה מבקר כאביי דהוי מסדר, דמתחיל מבקר (יומא לג, א), ואין מחנכין את המזבח אלא בתמיד של שחר (מנחות מט, א), דהיה לו להתחיל סדר העבודה מבוקר, וטעמו, משום דבוקר ראשון לא נתנו אש במזבח, כמו דפרישית, רק התחילה מבערב, ודו"ק.

² תמצית דבריו: בכל יום היו נותנים גזרי עצים על המזבח, ואש תמיד לפני עבודת קרבן תמיד של שחר. ולפי זה, הא דכתיב בעולת נדבה שיתנו אש על המזבח, אינו בשביל עולת נדבה, אלא פירוש, שכבר נתנו לפני כן אש. והנה, ביום השמיני למילואים לא עשו עבודה זו, של גזרי עצים ואש תמיד, אלא לאחר שנתכהן אהרן לכהן על ידי הקרבת קרבנותיו, וקרבן העם, ותמיד של שחר. וזה רומז הכתוב, שלאחר שנעשה אהרן כהן, אז נתנו אש על המזבח, לכן כתוב כאן אהרן הכהן. ועל פי יסוד זה מיושב הרבה דקדוקים, כמבואר בפנים.

[כג]

³ [כג] תוכן דבריו: על הפסוק (ויקרא א, ח) "וְעָרְכוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַפָּדִי אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַפָּדִי עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ", איתא בתורת כהנים (פרשה ד פרק ו פסקא א) "הכהנים, לרבות הקרחנים דברי רבי יהודה" ע"כ. ויש לדקדק, דמהיכי תיתי לפסול כהן קרח דצריך קרא להכשירו, [דאף על גב דבבכורות (מג, א) תנן הקרח פסול, ואמר רבי יוחנן (שם, מג, ב) דהטעם שפסול כיון שאינו שוה בזרעו של אהרן, כלומר, דאינו נראה כשאר בני אדם, ואיתא התם דרבי יהודה דתורת כהנים מכשיר, מכל מקום אין פסול זה פשוט כל כך, דצריך קרא לרבויה]. ומבאר המשך חכמה, דהנה, אף לרבי יהודה, כהן גדול קרח בודאי פסול,

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

שהכהן הגדול אסור בתגלחת. ודו"ק⁴.

[כד]

(א, ט) וְקָרְבוּ וְקָרְעוּ יָרֵיחַ בְּמִים וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַלֵּל הַמְזֻבָּחָה
עָלָה אִשָּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לָהּ:

מדוע כתוב "אני ה' שונא גזל בעולה", מאי שנא משאר קרבנות

(א, ט) כי אני ה' אוהב משפט, שונא גזל בעולה (ישעיה סא, ח).
פירושו⁵, על פי דברי המדרש (ויקרא רבה ג, ד), בהמה שאוכלת

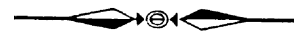
הנה מבואר במדרש, דבקרבת עולה ניכר שה' שונא גזל, שבעולת בהמה
ציוה להקריב את האברים כדכתיב הכא, ולעומת זאת בעולת העוף כתיב
(פסוק טז) "וְהִקְטִיר אֶת מִרְאָתוֹ בְּנִצְתָהּ וְהִשְׁלִיף אֶתָּה אֶצֶל הַמְזֻבָּחַ קָדְמָה אֶל
מִקְוֵם הַדָּשָׁן", ובוזה מדוקדק היטב כונת הכתוב "שונא גזל בעולה",
שבעולה ניכר שה' שונא גזל.

ומכל מקום עוד צריך ביאור, דהלשון "שונא גזל בעולה" משמע דוקא
בעולה, ויש לפרש דאין הכונה דוקא בעולה, אלא אפילו בעולה, על פי הא
דאיתא בסוכה (ל, א) [בנדרפס: דף ו' והוא טעות סופר] "אמר רבי יוחנן
משום רבי שמעון בן יוחי: מאי דכתיב, כי אני ה' אוהב משפט שונא גזל
בעולה. משל למלך בשר ודם שהיה עובר על בית המכס, אמר לעבדיו: תנו
מכס למוכסים. אמרו לו: והלא כל המכס כולו שלך הוא, אמר להם: ממני
ילמדו כל עוברי דרכים, ולא יבריחו עצמן מן המכס. אף הקדוש ברוך הוא
אמר: אני ה' שונא גזל בעולה, ממני ילמדו בני ויבריחו עצמן מן הגזל".
ע"כ. הנה דוקא בדבר שכולו לה' ושונא בו את הגזל, יותר ניכר שה' שונא
גזל אפילו שהכל שלו, לכן דקדק הכתוב לכתוב שונא גזל בעולה, אפילו
בעולה, שכולה שלי, אני שונא גזל, מה שאין כן חטאת אשם ושלמים שיש
לכהנים חלק בהם.

והנה להלן (פסקא לד) מובא דברי הרמב"ם (מעילה ב, ו), דסובר שחטאת
העוף, אף על פי שבשרה מותר לכהנים לאחר הזאה, מכל מקום מוראתה
אסורה לכהנים, וצריך לשורפה כדין קדשים פסולים, והוא פלא גדול, מדוע
מוראתה אסורה, ומאי שנא מבשר חטאת, אבל לאור המבואר דהטעם
שהזפק לא עולה על המזבח בעולה כיון שה' שונא גזל, אם כן לפי הגמרא
בסוכה הוא קל וחומר, דאם דבר שכולו לה' שלא שייך בו גזל אסרה תורה

יהודה (תורת כהנים, פרשה ד, פרק ו, פסקא א). נראה, דמעיקרא
כתיב בני אהרן הכהן (פסוק ז), לכן מרמז, דכשרים לעבודה אף
בני אהרן הכהנים שאינם כשרים לכהונה גדולה, וזה הקרחנים.
דכהן גדול פסול כשהוא קרח, דאף לגלח כל שערו בתער אסור,
וכמו שאמר יחזקאל (מד, טו. כ) והכהנים בני צדוק כו' לא יגלחו
ראשם כסום יכסמו כו', ויעויין רמב"ם בפרק ה', ומהלכות כלי
המקדש, ומכל שכן כשהוא קרח ואין לו שער כלל, ואהרן אינו
כשר כשהוא קרח, וכהן הדיוט כשר ודו"ק. ואולי נרמז זה במה
דכתיב (ויקרא כא, יב) כי נזר שמן כו', וזהו בשערו כמו נזיר,

⁴ תמצית דבריו: בתורת כהנים דרשו "בני אהרן הכהנים", מלמד
שקרח כשר לעבודה. דהוה אמינא דפסול, כיון שבפסוק ז לפני כן
כתוב "ונתנו בני אהרן הכהן", ואין מקום שמזכיר את אהרן
"כהן", והוה אמינא דבא ללמד דבני הכהנים אינם ראויים
להיות כהנים פשוטים, אלא אם כן הם ראויים להיות כהן גדול,
וקרח פסול להיות כהן גדול, דאפילו לגלח שערותיו בתער אסור,
כל שכן קרח, לפיכך כתיב "הכהנים", ללמד שאפילו שאינם
ראויים לכהן גדול - כשרים.

[כד]

⁵ [כד] (א, יג) "וְהִקְרַב וְהִפְרָעִים יָרֵיחַ בְּמִים וְהִקְרַיב הַכֹּהֵן אֶת הַלֵּל וְהִקְטִיר
הַמְזֻבָּחָה עָלָה הוּא אִשָּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לָהּ". על הפסוק בישעיהו (סא, ח) "כי
אני ה' אוהב משפט שונא גזל בעולה" יש לדקדק, מדוע דוקא ה' שונא גזל
בעולה, והא כל קרבן גזול פסול, ולא דוקא עולה. ויש לפרש על פי הא
דאיתא במדרש רבה (ויקרא פרשה ג סימן ד) וד"ל "נפש כי תקריב קרבן (ב,
א). מה כתיב למעלה מן הענין (א, טז) והסיר את מראתו בנצתה, א"ר
תנחומא בר חנילאי, העוף הזה פורח וטס בכל העולם ואוכל בכל צד, ואוכל
מן הגזלות ומן החמסין, אמר הקדוש ברוך הוא, הואיל והזפק הזה מלא
גזילות וחמסין, אל יקרב לגבי המזבח, לכך נאמר והסיר את מראתו, אבל
בהמה גדילה על אבוס בעלה, ואינה אוכלת מכל צד, לא מן הגזלות ולא מן
החמסין, לפיכך היא מקריבה כולה, לכך נאמר (א, יג) והקריב הכהן
(והקטיר) את הכל המזבחה" עכ"ל המדרש.

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

(מעילה ב, ו) שהבאתי, דמוראתה ונוצה של חטאת עוף אינן נאכלים לכהנים, ומקל וחומר של גמרא דסוכה. ולפי זה אתי שפיר מש"כ (לעיל) [להלן] (פסקא לד), בפירוש התורת כהנים (פרשה ז, פרק ט, פסקא א), דשל עולה היו נשלכין אצל המזבח (פסוק טז), להורות, דממני ילמדו בני, וכהגמרא, מה שאין כן של חטאת, לא היו נשלכין (להלן ה, ט), ומטעם זה ודו"ק⁶.

מן האבוס של בעליו, נאמר והקרב והכרעים ירחץ במים והקטיר, אבל עוף שניזון מן הגזל, נאמר בו והשליך את מוראתו. ופשוט. ולפי דברי הגמרא בסוכה דף (ו') [ל, א] אתי שפיר, דאף עולה, שכולה כליל והכל שלי, מכל מקום איני רוצה בגזולה, וממני ילמדו בני, לא כן חטאת ואשם ושלמים, דיש חלק לכהנים ולבעלים ודו"ק. ולפי טעם המדרש, נכון לומר כסברת רמב"ם

דאין הכונה דוקא בעולה, אלא אפילו בעולה, שכולו לה' הוא שונא גזל, וקל וחומר בשאר קרבנות שהם לכהנים. ובזה מובן מנין לרמב"ם שמוראתה של חטאת העוף אסורה לכהנים, דהוא מקל וחומר, דהטעם שמוראתה של עולה נשלכת למזרח המזבח, כיון שה' שונא גזל והזפק מלא גזל, ואם בעולה שהיא לה' אסרה תורה להקריבה, קל וחומר בחטאת. ומכל מקום אינה נזרקת במזרח המזבח, כיון שעיקר הפרסום שה' שונא גזל הוא בעולה, שכולה לה'.

להקריבו במזבח, קל וחומר שאסור לכהנים לאכול את מוראתה, ונכון היטב סברת הרמב"ם. ובזה מובן עוד, מדוע איתא בתורת כהנים (פרשה ז, פרק ט, פסקא א) דמוראתה של חטאת העוף אינה נשלכת למזרח המזבח אלא עולת העוף, אף על פי שהיא פסולה, וצריך טעם מדוע באמת חטאת אינה נשלכת, מאי שנא מעולת העוף, ולאור המבואר אתי שפיר, דבעולה יש ענין לפרסם הדבר, שאפילו עולה ה' שונא בה גזל, לכן דוקא במוראתה של עולה ציוותה תורה להשילכה במזרח המזבח, מה שאין כן חטאת העוף לא היתה נשלכת שם.

⁶ תמצית דבריו: כתוב "אני ה' שונא גזל בעולה", וצריך טעם, מאי שנא עולה משאר קרבנות דגזל פסול בהם. אבל הביאור בזה,

